

A KÉPREGÉNYKUTATÁS LEHETŐSÉGEI

„Magyar képregénnytudomány nem létezik”, olvashatjuk a 2017-ben útjára indult *Képregénnytudomány* című sorozat első kötetének, a *Képregényen innen és túl* előszavában, melynek elsődleges célkitűzése volt, hogy megtegye az első lépéseket a magyar képregénykutatás irányába. A 2020-ban, a sorozat negyedik részeként megjelent *Képregénykultúrák, műfajok, gyakorlatok* című tanulmánykötet szintén a Szépirodalmi Figyelő Alapítvány gondozásában látott napvilágot, és így bátran kijelenthetjük, hogy képregénnytudomány immár magyar viszonylatban is létezik. A szerkesztők a kolozsvári Babeş-Bolyai Tudományegyetemen 2018-ban megtartott konferencia számos kiváló előadását rendezik egy kötetbe. A cím három kulcsszó köré csoportosítva adja meg a kötet három fő fókuszpontját, ezzel együtt a logikai szerveződéset is: habár sokszínű írások kerültek a gyűjteménybe, mindegyik tanulmány törekszik mind a képregénymédia kulturális változatait, mind a vizsgált műfajokat és gyakorlatokat tekintve teljesíteni a cím által keltett elvárásokat. Különböző nézőpontok felmutatása jellemzi a kötetet, így a tanulmányok változatos, átfogó képet alkotnak a képregény médiumáról, ezáltal a könyv minden érdeklődő számára tartalmaz legalább egy-két olyan írást, mely felkelti érdeklődését.

Vincze Ferenc kötetnyitó írása, *A karikatúrától a képregényig* címmel a képregénymédia keletkezéstörténetének összefoglalása, a 19. századi karikatúrák műfajától kiindulva a képregény kialakulásáig. A tanulmányban fontos szerepet kap a magyar és román élclapirodalom komparatív vizsgálata,

továbbá a jellem- és helyzetkomikum szerepe egyaránt. A következő két tanulmányban szintén a műfaj problémája került középpontba: Demus Zsófia írásában – *Műfaj és formátum: fotóregény és/vagy fotóképregény – a fotóregény és/vagy fotóképregény* alakulástörténetét, továbbá kategorizálásának lehetőségeit vizsgálja. Sata Lehel „*Metodikai csavarok*” című tanulmányában a szóképregények műfaja felől közelíti meg a médiumot, továbbá a klasszikus retorika hagyományának segítségével vizsgálja Brigitta Falkner *AU! Die methodische Schraube* című képregényét, illetve rávilágít a különböző mediális kapcsolatokra is.

Gregor Lilla a testkép, az identitás és a betegség képregényben való ábrázolására fekteti a hangsúlyt *Liminalitás és betegség* Charles Burns *Black Hole* című képregényében című írásában, mindezt úgy, hogy különböző képregénykultúrák példáival támasztja alá témaválasztásának fontosságát. Az írás mindezen túl nemcsak a betegség és az ezzel járó testi elváltozások szempontjából vizsgálja a választott alkotást, hanem reflektál a képregény és a normatív könyvformátum különbségeire is.

Az amerikai képregények tendenciájával két írás is foglalkozik. Bacsi Zsófia *A golyóálló bőr mit sem ér a gyászszal szemben* című tanulmányában a trauma kap központi szerepet. Az *Alias* című Marvel-képregénysorozat és az ebből készült *Jessica Jones* című NETFLIX-tévéorozat vizsgálata nemcsak a két médiumból eredő történet különbségeire világít rá, hanem az eltérő történelmi-társadalmi kontextusokra is. Külön érdemes kiemelni a témavá-

lasztást, hiszen a Jessica Jones-sorozat nagy népszerűségnek örvend, azonban az eredeti képregény (úgy tűnik) sokak számára ismeretlen maradt. Itt említhetjük Dunai Tamás *Az amerikai és a frankofón főszórbeli szerzői képregények új trendjei* című írását is, mely egy újabb hiányra világít rá: a képregényipar és -piac kutatására, mely elenyésző a narratológiai, a reprezentációval foglalkozó, illetve különféle tematikus elemzésekkel szemben. Így a tanulmány során a befogadónak lehetősége nyílik átfogó képet alkotni az amerikai képregényipar átalakulásáról, a jelenség háttérében álló okokról, ezen túl pedig a francia-belga bande dessinée helyzetéről is. Az írás ezáltal lehetőséget teremt a kiadók és a közönségek gyakorlatainak megértésére a rajongói kutatások és a sztárkultusz irányából vizsgálva.

A következő két tanulmány a frankofón területek képregényeit állítja középpontba. Maksa Gyula írása *Önéletrajzolás, rajzolt riportregény, „expat”-képregény* címmel a frankofón bande dessinée médiakultúrájába tartozó alkotásokat vizsgál. A tanulmány célkitűzése az önéletrajzolás a kortárs frankofón képregényekben való bemutatása, továbbá Maksa szövege lehetőséget teremt további vizsgálatokra is, mivel rámutat más médiumok műfaji jellegzetességeire is. Lukács Laura *Tintin Dél-Afrikában* című tanulmányában Hergé *Tintin au Congo* című alkotása lép intertextuális párbeszédbe Anton Kannemeyer *Pappa in Afrika* című gyűjteményével. Hiánypótló és egyben érdekesítő írás Lukácsé, nemcsak a frankofón képregényhagyománnyal való összevetés szempontjából, hanem a ligne claire ábrázolásmód informatív, értelmező feltárásának szempontjából is.

A *Menekülés, életérzés, nosztalgia* című tanulmányában Gondos Emőke a képregény erdélyi magyar olvasóközönségének összetételét vizsgálja. A *Fantomantika* képregényhavi lap olvasóinak kérdőíves vizsgálata során számos példával világít rá a médium közönségteremtő erejére. Gondos Emőke kutatása hangsúlyt fektet egyén és közösség fogyasztói szokásaira, továbbá megítélésére is. Hazánkban a képregényfogyasztás és a hozzá fűződő attitűd vizsgálata újdonságnak számít, így ezen kezdeményezés új távlatokat nyithat meg a hazai képregénykutatásban.

A képregények megítélése sokat javult az elmúlt években, azonban hazánkban a hozzá kapcsolódó tanulmányok, szakirodalmak száma továbbra is alacsony. A *Képregénykultúrák, műfajok, gyakorlatok* című kötet hiánypótló alkotás: olyan szerzők gondolatait gyűjti egybe, akik célként tűzték ki a médium kutatását, ezzel is elősegítve hazánkban való helyzetének megszilárdítását. A *Képregénytudomány* című sorozat negyedik kötete eredeti célkitűzéséhez hűen egy konferencia anyagát gyűjti egybe, és egyaránt törekszik a képregénykutatás tendenciáinak felmutatására, továbbá a médium népszerűsítésére, miközben mindvégig olvasmányos és befogadható marad az érdeklődők számára.

(*Képregénykultúrák, műfajok, gyakorlatok*, szerk. Maksa Gyula, Vincze Ferenc, Szépirodalmi Figyelő Alapítvány, Budapest, 2020.)

Áder Éva Zsuzsanna,
ELTE BTK, doktoranduszhallgató